

1377-1370

ירושלים – "ירושלמי", מס' 21

Ysaac von Iherusalem

מקור: קרקאואר, תעודות, עמ' 237, 239 ו-241.

תרגום

יצחק מירושלים.¹

ספרות: גרמניה יודאיקה, ג, עמ' 647, הערה 166.

1 יצחק נזכר ברשימות מס של יהודי פראנקפורט מן השנים 1370-1373. ב-25 במאי 1377 הלווה יהודי שנתכנה על שם מקום זה, יחד עם עוד חמישה יהודים, סך 1,500 פלורין לרוזן יוהאנס משווארצבורג בוירצבורג; ראה: Staat- und Stiftsarchiv, Aschaffenburg R.B. 9/375. דומה, כי המדובר באותו אדם, וכי באותה שנה כבר התגורר בוירצבורג. הדעת נותנת, כי אדם זה היה בירושלים, וכי כינוי המקום בגרמנית אכן משקף תחנה בחיי האיש.

שנת 1374

ירושלים – "ירושלמי", מס' 22

Fifelman von Jerm unde Drostlin sin swager

מקור: קרקאואר, תעודות, עמ' 242, 244 ו-247.

תרגום

פיפלמן מירושלים ודרוסטלין גיסו.¹

ספרות: 1: K. Buscher, Die Bevölkerung von Frankfurt a/M, Tübingen 1886, p. 597, n. 1; גרמניה יודאיקה, ג, עמ' 647, הערה 166.

1 האיש נזכר ברשימות מס של יהודי פראנקפורט. לאחר שנת 1377 אמנם נעלם פיפלמן מן הרשימות, אך גיסו דרוסטלין (או טרוסטלין) ממשיך להופיע ברשימות. השם פיפלמן מקורו, כפי הנראה, בשם "ויווס", ושמו העברי הוא יחיאל; טרוסטלין הוא השם הגרמני לנחמיה. הדעת נותנת, כי פיפלמן אכן היה בירושלים, וכי כינוי המקום בגרמנית משקף תחנה בחיי האיש.

שנת 1388

ירושלים – "ירושלמי", מס' 23

Davit de Jerusalem Judeus faber

מקור: Archivio di Stato di Genova, S.G. 34 Bancone Mandata Capitanei et Potestatis Famagusta, 1388 in 1488, Fragmenti c. 33

ספרות: קדר, יהודים בפאמאגוסטה, עמ' 204.

תרגום

דוד חרש-הברזל היהודי מירושלים.¹

1 חתימת ערב, מתוך רשימת ערבים המופיעה על הצהרתם של בני זוג יהודים בפאמאגוסטה בדבר מוצאם הירושלמי. עיקר התעודה נדפס לעיל, הערך "ירושלים", מס' 114; וראה שם הערות 1-2. על הקשריה המשפטיים וההיסטוריים של התעודה, ובעיקר על חרש-הברזל הירושלמי, ראה: קדר, שם, עמ' 201-202.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 24

בין שנת 1396 לשנת 1399

אברהם בן יצחק אסיר התקוה הירושלמי.¹

1 על אברהם בן יצחק הירושלמי ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 124–127.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 25

שלהי המאה הי"ד

הר' מרדכי שמע מר' יהודה בן הרא"ש ב[ירושלם].¹

מקור: כ"י וינה, הספרייה היהודית, אוסף אפשטיין, מס' 48, דף 19 ע"ב – "חידושים על הפשט של רש"י".

ספרות: א"ח פריימן, הרא"ש – רבי אשר ב"ר יחיאל וצאצאיו, ירושלים תשמ"ו, עמ' קעד, קצה =, A. Freimann, Die Ascheriden, JJLG, XIII (1920) pp. 215, 237.

1 והשווה למקבילה המופיעה בכ"י אוקספורד, בודליאנה, Marsh. 423, דף 11 ע"ב (קטלוג נויבאוואר, מס' 274): "מפי ר' מרדכי הדיין ששמע ממורינו בן הראש בירושלים". אמנם לא ברור אם הכוונה שם לבנו של הרא"ש – רבנו אשר – או לבנו של בעל התוואר "ראיס" בירושלים, שהמתיק השני ייחס אותו לרא"ש. אין ידיעה ברורה על עלייתו של אחד מבני הרא"ש לארץ-ישראל, ובוודאי לא על עלייתו של יהודה, ששד"ל פרסם את מצבתו, הנמצאת, על-פי כתב-יד שמצא, בטולידו, ליד קבר אביו. ראה: ש"ד לוצאטו, אבני זכרון, פראג תר"א, עמ' 9. מסורת מאוחרת מלמדת על ניסיון עלייה של יעקב בן הרא"ש בעל הטורים: "ורבינו יעקב בעל הטורים נסע מאשכנז לבא לארץ-ישראל ובעיר כ"א"ו האי כיוס נתבקש בישיבה של מעלה והיתה מנוחתו כבוד"; ראה: שם הגדולים לחיד"א, מערכת גדולים, הערך "רבינו יעקב בן הרא"ש", וילנה תרי"ג, עמ' 86. והשווה למסורת דומה על מותו של ר' יחיאל מפאריס בספינה וקבורתו ב"יעיר [...]] בארץ מוריאה הפלופונסוס"; ראה להלן, הערך "עכו", מס' 33, סוף הערה 1. תעודה משנת 1260, בקירוב = "תא-שמע", "ענייני ארץ-ישראל", שלם, ג (תשמ"א), עמ' 324. מקום קבורתו של יעקב בכיוס נשמר על-ידי יהודי יוון עד לדורות האחרונים.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 26

שנת 1400

נשלמו פסקים דר(בינו) ת(ם) ז(כר) צ(דיק) ל(ברכה), שהם כמו תוספות על פי(רוש) רבי(נו) שלמה ע(ליו) ה(שלום) שנת ס' לפרט שנת הק"ס לפרט היצירה. וכתב לעצמו העבד הצעיר נתן בן(ר) ר(בי) משה הירושלמי בעיר קנדיא. ה(קדוש) ב(רוך) ה(וא) יחזירני לארצי לירושלם ויקיים בי "ושבתי בשלום אל בית אבי".¹

מקור: כ"י מוסקווה, ספריית המדינה, אוסף גינצבורג, 362, דף 180 ע"ב.

ספרות: M. Steinschneider, Candia Cenni di Storia Letteraria, Mose Antologia Israelitica, II (1879), p. 458, n. 4.

1 בראשית כח: כא. מדובר, בלא ספק, בתושב קאנדיאה ששהה בעבר פרק זמן מסוים בירושלים. סופר זה נזכר גם בכ"י לונדון – הספרייה הבריטית, Add. 27,197 (קטלוג מרגליות, ב, מס' 479), שהועתק אף הוא בקנדיאה.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 27

לפני שנת 1401

הפילוסוף המעולה אליהו הירושלמי.¹

1 על הפילוסוף אליהו בן אליעזר הירושלמי ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 128.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 28

שנת 1404

1 למא כאן יום אלגמעה והו יום עשרין מחדש
סיון משנת קס"ד אקנינא מן זין אלדאר ברת

זכריה הזקן הנכבד נע אלמנת יפת בר שלה מקדסי נ"נ

מקור: TS, 6 J 2, f. 1

פירסום: אשתור, תולדות היהודים במצרים ובסוריה, ג, עמ' 100.

תרגום

- 1 כאשר היה יום השישי והוא יום עשרים מחודש
סיון משנת קס"ד,¹ קנינו מאת זין אלדאר בת
זכריה הזקן הנכבד (נוחו) ע(דן) אלמנת יפת ב(ן) ר' שלה² ירושלמי (נוחו) ע(דן)³

1 יום ו', 30 במאי 1404.

2 הוא השם הערבי סהל. ראה לעיל, הערך "אשקלון", מס' 3, הערה 4.

3 הקטע המצוטט לקוח מתוך ייפוי-כוח שניתן באלכסנדריה לצורך תביעת ייבום. הבעל הנפטר או אביו כונו "מקדסי", כלומר, ירושלמי.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 29

בין שנת 1405 לשנת 1406

מודה אני, משה ב(ן) כ(בוד) ר(ב) דוד השוחט פלוס: ירושלמי,¹ אך² מכרתי ז' חתיכות ספרים, והם פרוש ערובין ושבתי, גיטין וכתובות, יבמות ורב אלפס³ ברכות וחולין, וקבלתי המעות מכ(בוד) ר(ב) שמריא ב(ן) כ(בוד) ר(ב) יהודה (נוחו) ע(דן),⁴ והספרים הנזכרים למכירה חלוטה לכ(בוד) ר(ב) שמריא הנזכר ועלי לסלקו מכל עירעור, והרי כתיבתי זו תעיד עלי. נכתב בירח שבט ה'קס"ו⁵ ליצירה בקניא.⁶

מקור: כ"י לונדון, הספרייה הבריטית, Add. 27,197, דף 157 ע"ב – שטר אישור מכירת כתב-יד פירוש ר' חננאל בן שמואל על הרי"ף לעירובין.

פירסום: קטלוג מרגליות, ב, מס' 479, עמ' 98.

ספרות: M. Steinschneider, Candia Cenni di Storia Letteraria, Mose, Antologia Israelitica, II (1879), pp. 457–458.

1 אדם בשם זה לא נודע לפי שעה. לאזכורו של נתן בן משה ירושלמי, שהיה בקנדיאה בשנת 1400, השווה לעיל, מס' 26. השטר מעיד על מכירת כתב-יד של פירוש ר' חננאל בן שמואל על הרי"ף למסכת עירובין.

2 צ"ל: "איך".

3 במקום "ירב אלפס" יש אולי לקרוא: "וב(בא) ב(תרא), אלפס".

4 לדעת כרמולי אדם בשם זה שימש רב בקנדיאה בשנים 1402–1406; ראה: E. Carmoly, Israelitische Annalen, I (1839), p. 162. אפשר שהוא חתום על "גדר שנעשה בקהלת קנדיאה יצ"ו על אודות הטבחים והקצבים והבדיקה והשחיטה, ובעד ענייני המקולין לעניינים שונים", בתשרי קפ"ט / אוקטובר 1428. ראה: תקנות קנדיאה, עמ' 50.

5 א' בשבט קס"ו חל ביום ב, 21 בדצמבר 1405.

6 Kanea או Kхания, עיר-נמל בצפונה של כרתים.

ירושלים – "ירושלמי", מס' 30

לפני שנת 1417

Meister Ffeifel Jude landfarer und wundarczt von der heiligen State Jerusalem.

מקור: Archiv der Stadt Prag, Liber Variorum Contractum, No. 2099, fol. 87.

פירסום: G. Bondy . F. Dworsky, Zur Geschichte der Juden in Bohmen, Mahren und Schlesien von 906 bis 1620, II, Prague 1906, p. 909, No. 1145.

machonEI@ybz.org.il

טלפון 02-5398822-3

יד יצחק בן-צבי
המכון לחקר ארץ ישראל ויישובה

ספר היישוב ג:
מקורות למקומות היישוב היהודי

תרגום

מייסטר פיפל היהודי, נודד ורופא מן העיר הקדושה ירושלים.¹

1 על "מייסטר" פיפל או פיפלין ראה לעיל, הערך "ירושלים", מס' 136, (ושם ספרות והערות); וראה גם להלן, מס' 32, הערה 1.

machonEI@ybz.org.il

טלפון 02-5398822-3